

Till: Svensk kärnbränslehantering AB, SKB
Stora Asphällan 8
742 94 Östhammar

sfr.samrad@skb.se

Kommentarer och frågor från Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, med anledning av kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolags SKB:s samrådsmöte om ett nytt slutförvar för kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR 2) 2011-11-22 i Östhammar

Tisdagen den 22:e november, 2011, anordnade kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB ett samrådsmöte i Östhammar. Samrådsmötet var det första offentliga mötet i samrådsprocessen inför en kommande ansökan från kärnavfallsbolaget för att få tillstånd enligt miljöbalken för att driva nuvarande slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall, SFR, vid Forsmarks kärnkraftverk och för att bygga ett nytt slutförvar för att ta hand om rivningsavfallet från nedmonteringen av de svenska kärnkraftverken. Enligt kärnavfallsbolaget är lokaliseringen av det nya slutförvaret tänkt som en tillbyggnad av nuvarande SFR och en ansökan är planerad under 2013.

Samrådet syftade till att presentera de översiktliga planer som finns för att bygga det nya slutförvaret som en tillbyggnad av SFR. Inför samrådsmötet hade ett samrådsunderlag gjorts tillgängligt.

MKG vill att kommentarerna och frågorna i detta dokument publiceras i samrådssammanställningar som kärnavfallsbolaget gör i sin helhet, dvs inte endast den del av frågan som följs av ett frågetecken utan även den inledande bakgrunden till och kommentaren som tillhör varje fråga.

Frågor om avsikten med ansökan

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, menar att kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB i det fortsatta samrådet måste klargöra syftet med det nya slutförvaret jämfört med det existerande slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall, SFR. Eftersom bolaget och dess ägare anser att det avfall som kommer från rivningen av kärnkraftverket i Barsebäck inte kan placeras i det nuvarande SFR bör det nya slutförvaret klassificeras som ett helt nytt slutförvar. I detta avseende är benämningen SFR 2 vilseledande.

Om syftet med det nya slutförvaret är skilt från syftet med nuvarande SFR bör inte en ansökan om att för bygga ett nytt slutförvar blandas ihop med en ansökan om att få tillstånd för fortsatt drift av SFR. Eftersom anläggningarna är liknande (något annat är svårt att tänka sig eftersom kärnavfallsbolaget har tänkt sig hantera ansökan som den gör), bör alltid en separat tillståndsansökan enligt miljöbalken om fortsatt drift av SFR komplettera en tillståndsansökan om ett nytt slutförvar.

Vad är syftet med det nya slutförvaret i relation till SFR och om syftet är annorlunda, hur kan det då ses som en tillbyggnad av SFR och inte som ett nytt slutförvar?

Kommentar som rör förberedelserna inför samrådet

Kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB genomförde den 29 september 2010 ett möte med Länsstyrelsen i Uppsala län, Östhammar kommun och Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, ett möte för att diskutera den kommande ansökan. Möte protokollfördes av kärnavfallsbolaget och har uppfattats av Östhammars kommun som ett samrådsmöte om avgränsningen av ansökan. På SKB:s hemsida redovisas detta möte som ett samrådsmöte enligt miljöbalken.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har omfattande erfarenhet av samråd med kärnavfallsbolaget inför ansökan om tillstånd för ett slutförvarssystem och hur bolaget i samråd försöker dela upp samrådet mellan aktörer som bolaget anser viktiga och andra aktörer. MKG vill tydligt markera att det inte främjar samrådet att bolaget agerar på detta sätt. MKG motsätter sig naturligtvis inte att kärnavfallsbolaget håller möten med länsstyrelsen, kommunen eller myndigheten. Däremot bör inte möten som kan uppfattas som samrådsmöten hållas utan att allmänheten, miljöorganisationer och andra intressenter har en möjlighet att delta.

Kommentar om underlaget till samrådsmötet och den fortsatta samrådsprocessen

Det underlag som presenterades inför samrådet var mycket magert i sin omfattning. Kärnavfallsbolaget motiverar detta med att samrådet den 22 november var till för att föra inledande diskussioner om ansökan. Intrycket var alltså att fler samrådsmöten baserade på ett större material kommer att

hållas under tiden fram till en ansökan inlämnas av bolaget. Under samrådsmötet den 22 november framkom dock att bolaget inte planerar att hålla mer än ett samrådsmöte ytterligare om utbyggnationen av SFR fram till dess att en ansökan är tänkt att lämnas in. Med erfarenheter från samrådsprocessen rörande slutförvaret för använt kärnbränsle i ryggen, anser Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, att fler samrådsmöten bör anordnas där den nya ansökan kan diskuteras.

Enligt miljöbalken utgör samrådsprocessen ett mycket viktigt demokratiskt inslag i planeringen av en verksamhet. Kärnavfallsbolaget säger även själva att det är viktigt att ta till vara på den kunskap och erfarenhet som allmänhet och organisationer har. Samrådstillfällen är tillfällen för dialog där medverkande parter tillsammans kan diskutera frågeställningar kring verksamheten så att den verksamhet som planeras blir den bästa möjliga.

Om det inte hålls ett flertal samrådsmöten och dessa planeras så att viktiga frågor som långsiktig säkerhet och lokalisering hanteras på ett fullgott sätt finns det en risk att ansökan inte når den kvalitet som behövs för att den ska kunna granskas av domstol och myndighet.

Frågor om lokaliseringen av det nya slutförvaret SFR 2

Platsvalet för den planerade verksamheten måste problematiseras mer än vad kärnavfallsbolaget gör. Det är ingen självklarhet att göra det nya slutförvaret som en tillbyggnad av det befintliga SFR är rätt väg att gå. Det argument om eventuella stordriftsfördelar som bolaget anspelar på för att bygga ut SFR är inte tillräckligt starkt; att kontor och administration redan finns på plats i Forsmark, och att nuvarande transportsystem kan användas, omöjliggör inte på något sätt att andra lokaliseringar för ett slutförvar för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall ses över.

I samrådsunderlaget framkommer ingen information om att jämförelser mellan platser har gjorts för det nya slutförvaret. Forsmark står som enda tänkta alternativ, detta efter att en platsundersökning har gjorts där det nya SFR 2 är planerat att förläggas. Under samrådsmötet framkom dock att Oskarshamns kärnkraftverk varit påtänkt som lokalisering för ett nytt SFR, vilket betyder att det finns data från platsundersökningar som inte presenterats för deltagarna på samrådsmötet. I efterhand har det visat sig att information om att lokalisering av det nya SFR 2 vid Oskarshamn undersöks fanns med vid det ovan nämnda mötet den 29 september 2010. Här är ett tydligt bevis för att kärnavfallsbolaget strategi att dela upp aktörerna i olika grupper skadar samrådet.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att fler platsundersökningar bör göras och alternativa lokaliseringar utredas. Av särskild vikt är att utreda om en inlandslokalisering på ett större djup i ett storregionalt inströmningsområde skulle kunna erbjuda miljöfördelar. Avser bolaget göra sådana utredningar?

Kommentar rörande långsiktig miljö säkerhet i hundratusen år

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har förstått att myndighetskrav på långsiktig miljö säkerhet har skärpts åtskilligt sedan tillstånd gavs för nuvarande slutförvar SFR i början av 1980-talet. Vid den tidpunkten gällde att säkerheten skulle visas i ungefär ett tusenårsperspektiv. Nuvarande kriterier gäller för tiotusentals år upp till ett hundra tusen år.

Kraftindustrins kärnavfallsbolag verkar anse att detta inte påverkar det metodval och den lokalisering som väljs för det nya slutförvaret. MKG menar tvärtom att en lokalisering nära Östersjön, under havsbotten, intuitivt verkar vara en dålig lokalisering och metod. Föreningen anser det väldigt viktigt att utredningar görs för att finna den plats och metod, t ex deponering vid större djup, som kan ge en bättre långsiktig miljö säkerhet.

Kommentar till lokaliseringen av nuvarande slutförvar SFR

En kommande ansökan kan innehålla en del som rör tillstånd för fortsatt drift av det nuvarande slutförvaret för låg- och kortlivat medelaktivt kärnavfall, SFR. I och med att myndighetskrav på säkerhetsanalyser för detta slutförvar skärpts genom åren finns det fortfarande oklarheter om SFR har en tillräckligt hög långsiktig miljö säkerhet. Dessutom har kraftindustrin genom åren felaktigt slutförvarat för stora mängder medelaktivt långlivat avfall i slutförvaret.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det i ansökan även som alternativ ska finnas en flyttning av innehållet i SFR till en plats och i ett slutförvar där den långsiktiga miljö säkerheten är högre.

Frågor om transporter och buller från transporter

En studie av samrådsunderlaget leder till slutsatsen att en lokalisering av slutförvaret i Forsmark skulle ge extra 60-70 lastbilspassager längs länsväg 76 per dygn, eller 6-7 lastbilar i timmen under 10 timmars tid. Detta motsvarar en extra en lastbil var 10:e minut. Detta är något som kommer att gälla i upp till 60 års tid. Anser industrin att detta är fråga om en försumbar miljöpåverkan såsom det beskrivs i samrådsunderlaget? Har bolaget tagit hänsyn till att det dessutom kan tillkomma transporter för det planerade slutförvaret för använt kärnbränsle?

I samrådsunderlaget anges att endast några tiotal personer kommer att påverkas i betydande omfattning av bullret från lastbilstransporterna. Är de gränsvärden som industrin använder för buller lika relevanta i den tysta miljön i Östhammars kommun längs väg 76 som om det gällde på Hornsgatan i Stockholm?

Säkerhetsfrågor kring en utbyggnation av SFR

I grundläggande MKB-lära anges att det är av yttersta vikt att verksamhetsutövaren, här kärnavfallsbolaget, beaktar de kumulativa

effekter som den planerade verksamheten kan ge upphov till. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, kopplar detta till platsvalet för det planerade slutförvaret SFR 2. Att placera SFR 2 i ett område där det redan existerar kärntekniska anläggningar och där dessutom ett slutförvar av använt kärnbränsle är planerat att byggas innebär många påfrestningar på miljön och på de boende i området. Östersjön är redan gravt förorenad, bland annat av radioaktiva partiklar. Det måste noggrant utredas av kärnavfallsbolaget vad som kan hända om något skulle gå fel vid byggskedet och driften av SFR 2. I samrådsunderlaget sägs att konsekvenserna av en eventuell olycka vid SFR inte kan bli så allvarliga att brådskande åtgärder behöver vidtas. Detta behöver styrkas med data där kärnkraftsanläggningen vid Forsmark och den planerade byggnationen av slutförvaret för använt kärnbränsle finns med. Samtidigt är det minst lika viktigt att utreda vilken påverkan på nuvarande SFR och det planerade SFR 2 som olyckor vid kärnkraftverket eller det planerade slutförvaret för använt kärnbränsle kan få.

De kumulativa effekterna utgör en anledning till att undersöka alternativa lokaliseringar närmre.

Göteborg som ovan,

Johan Swahn
Kanslichef

070-467 37 31
johan.swahn@mkg.se